

ГРОМАДСЬКИЙ ГОЛОС

соціалістично-радикальний часопис українського працюючого народу.

<p>Адреса Редакції і Адміністрації: "Громадський Голос", Львів, Ринок 10, П. п. Редакція рукописів не звертає. Непідписаних дописів не містить.</p>	<p>ПЕРЕДПЛАТА: чвертьрічно 2-50 зол. За границею 2 ам. долари в рік, або їх вартість в ин. валюті. Чековеkonto П. К. О. ч. 151.520. В справі оголошень звертатися до Адміністрації.</p>	<p>Виходить в кожну суботу. Ціна примірника 20 сот.</p>
---	---	--

БОРИТЕСЯ — ПОБОРЕТЕ!

ВІЧА І ЗБОРИ.

Позір Збарашчина!

Заходом Повітової Управи УСРП. у Збаражі відбудеться **ВЕЛИКЕ СЕЛЯНСЬКЕ ВІЧЕ** дня 12. липня ц. р. о год. 2 попол.

в Новім Селі

коло Збаража. Селяне! Від села до села кличте; Ходіть на віче! На селянську раду!

Позір Тернопільщина!

Повітова Управа УСРП. в Тернополі скликає велике партійне віче на день 11. липня ц. р.

в Тернополі

ТОВАРИШИ і місцеві Громади соціалістів-радикалів! Приходіть чисельно на своє віче. Не зломить сільвої лави українського працюючого народу жадна панська чи ворожа затія!

Позір Коломийщина!

Заходом жіночої секції при Повітовій Управі УПСР в Коломиї відбудеться жіноче віче в **КОЛОМИЇ** дня 11 с. м. о год. 2 попол. в Народнім Домі. Жінки коломиїського та печеніжинського повітів прибувайте чисельно!

Політика чи „гербатка“?

Ми звертали вже кілька разів увагу на те, що політика Української Парламентарної Репрезентації став що раз більше дивною. З окрема в останнім часі ця політика йшла так крутими стежками, що просто трудно було її зрозуміти.

При тім Укр. Парл. Репрезентація не подав до укр. преси ніяких відомостей про свою діяльність; про різні меморанда до польського правительства, про участь укр. послів на урядових „гербатках“ і т. д. довідуються українські часописи з польської чи жидівської преси, а то навіть з берлінської.

Український працюючий народ не може погодитися на таку тайну дипломатію. Коли українські пбли говорять іменем укр. народу, то нарід має право

домагатися, щоби йому сказано, що саме його іменем робиться.

Гербатковій політиці мусить бути раз кінець.

ТАКА Є ВОЛЯ ПРАЦЮЮЧИХ МАС УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ:

**Дати свободу слова й письма!
 Дати свободу політичних переконань!
 Боротьба за ці кличі аж до перемоги!**

„Поуфне донесення“ і коломийська польська прокураторія.

В коломийській тюрмі вже другий місяць безправно сидить 14 селян і робітників на підставі поуфних донесень. Ще 4. червня розпочали ті в'язні голодівку, домагаючись або доручення акту обвинувачення або звільнення. Голодівка тревала до 12. VI. За енергічними заходами т. д-ра Новодворського судова власть приобіцяла, що все полагодить як слід. Але так не сталося. Бо як лише політичні в'язні перестали голодувати, появилися нові „поуфне донесення“. Але в'язні знов зачали голодівку дня 26. червня. (Цікаво, що лист у тій справі з Коломиї до редакції біг аж 4 дні!!).

Коломийський прокуратор ще до цієї пори тримав арештованих і розбирав „поуфне донесення“, які певно ще й рік досилатимуть йому коломийські шпикки. Це в нове поступовання на підставі „поуфних донесень“. Арештованих дня 18. IV. вбито. Сорочківські в'язні випущено по трьох тижнях на волю, а 14 каравтяться далі, бо прокураторія сподіється мабуть дальших „поуфних“ донесень.

Українські діти у Львові вписуються до таких українських шкіл.

- 1) На **Городецькім**: 7-ми класова хлопчача школа ім. Гринченка, вул. Городецька ч. 95 і 7-ми класова дівоча школа ім. Гринченка, площа св. Юра ч. 5. 2) На **Стрийськім**: 7-ми класова дівоча школа ім. Т. Шевченка і хлопчача 5-ти класова школа, вул. Мохнацького ч. 12. На **Личакові**: 5-ти класова мішана школа ім. кн. Льва, вул. Крупярська ч. 15. 4) На **Жовківськім**: 5-ти класова мішана школа ім. кор. Данила, вул. Жовківська ч. 62. 5) На **Клепарові**: 4-ро класова мішана школа ім. Франка (коло церкви). 6) На **Левандівці**: 4-ро класова мішана школа, вул. Варшавська ч. 8. 7) В **Середмістю**: 7-ми класова мішана міська школа ім. Шанкевича, вул. Скарбківська ч. 26. 8) В **Середмістю**: дівоча школа вправ 4-ро класова при третій державній жіночій семінарії, вул. Сикстуска 2.

Redakcja Czas. „Hromadskij Holos“ Pr. 298/26
 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej!

Sąd okręgowy karny we Lwowie orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść artykułów umieszczonych w czasopiśmie „Hromadskij Holos“ Nr. 25 z dnia 26.6.1926 pod tytułem: 1) „Krowawi robotniczy zaworuzszenja“ do słów: Riske stanowyszczec... do końca tego artykułu, 2) W oweczyj szkiri... — wowky a) między słowami: zemlu... a słowami: Polski, b) między słowami: Respublyky... a słowami: szczo z okrema, c) między słowami: prawa... a słowami: Koly wsi, 3) Z wiczewoho ruchu między słowami: organizacji... a słowami: Tow. Ostapowych, 4) Nareszti promowu y między słowami: ne wykupne... a słowami: tratyjt, 5) Ukrainka i polska prawda od słów: Bo polski... do końca tego artykułu, 6) Spilnyctwo między słowami: ekonomiczna... a słowami: nezależnistij, 7) De syła? a) między słowami: pańskoy łasky... a słowami: partija, b) między słowami: partijeju... a słowami: Wony ne 8) Szczo dijetsia w Polsczi? między słowami: konstytucyj... a słowami: Jak choćce, 9) Zaduszne jajce w Rungurach pow. Peczeniżyn z kroniki pt. Z zytjtja seja i mista na str. 6 i 7 między słowami: osiahne... a słowami: i socjalnu 10) Do czoho taka robota? również z tej kroniki jak pod 9) między słowami: widome... a słowami: i ne pokazetsia zawierają ad 1) 2) 3) 4) 5) 6) 7)) i 19 znamiona zbrodni z §. 65 uk.

Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma by orzeczenie niniejsze umieścić bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dzpp. Nr. 6/1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł.

3 вічевого руху.

Віче УСРП в Стрию. Кажуть, що Стрийщина належала колись до найсвідоміших чи навіть до найкраще зорганізованих повітів. Та мабуть, якийсь великий фальш, якась велика хибка лежала в основах тої свідомості й організованості, коли тепер якраз у Стрийщині панує тьма кромішняя, нема ніякої справдішньої української політичної організації, а за те скрізь свobodно вештається хрунівська зараза, а в самому Стрию, в центрі міста, пишеться провокаційна вівіска ільківського штабу. Стрийська поліція нечуванним терором намагається спинити розвій класових політичних організацій українського працюючого люду. Такої смари поліційних агентів, яка увихалася перед «Народним Домом» перед вічем УСРП дня 1 липня ц. р., мабуть не бачило ні одно українське віче в иншій повіті Західної України. Як-що всі селянсько-робітничі віча в Стрию відбуватимуться при такій асисті, то не 190, а тисяч дев'яносто мільонів недобору матиме Польща в біжучому році. Та все це марні заходи. Поліційними ропресіями не можна застрашити ні спинити стихійного розвою.

Віче УСРП пройшло з великим успіхом. До президії віча вибрано товаришів Петра Берегуляка, Петра Кардаша й Стельмахова. Про політичне положення, справу самоурядовання, та шкільні справи реферував тов. М. Матчак, про господарське положення та організаційні справи тов. М. Стахів. Референти запропонували резолюції відносно всіх порушених в рефератах справ. Віче майже одностайно запропоновані резолюції ухвалило. Зокрема підкреслено в тих резолюціях,

і буде продовжувати безкомпромісову боротьбу за соціалістичний лад. В дальших резолюціях вівало віче українські працюючі маси до боротьби за українську школу

судових тюрем і поліційних закамарків.

Коли по рефератах і ухваленні резолюцій президія відкрила дискусію і почали зголошуватися бесідники, комісар староства заявив, що не допустить до дискусії, «бо вона не була зголошена». Таке явне, нечуване безправство викликало оправдане обурення всіх присутніх. Тов. Стахів і Матчак рішучо запротестували проти такої поведінки комісара і на внесення тов. Стахова віче ухвалило всетаки вести дискусію, не оглядаючися на беззаконні зарядження комісара. Тоді комісар заявив, що розв'язує віче. Але марні надії польської адміністрації, що тими смішними секатурами зможе здавити вільний вислів думки українських працюючих мас!

Ундівське віче в Підберіцях, пов. Львів. На ундівським вічу 27. червня в Підберіцях п. інспектор Ліщинський згадував про соціал-радикалів, а священник Сохоцький їх лаяв: казав, що соціалісти завалили українську державу (Скоронадського?), бо один український міністр говорив, що лише нехай не буде жадної України, коли вона не має бути соціалістична. А отець з Підберіць бажає, щоби була буржуазна Україна з попами й панами, бо що варта селянсько-робітнича Україна? І не любить отець Сохоцький соціалістів-радикалів ще за те, що вони не є апостолами, що не боронять віри й попов, але лишают релігію на боці, кажучи, що справа релігії це є справа совісті й приватна справа кожного чоловіка. Тільки УНДО і УХО це є порядні партії, бо не виступають проти панів і попов, а хочуть у свою партію зтягнути всіх селян і робітників. Хотіли відповісти загорлим прихильникам панської України (ще її нема, а вони такої співають!) селяне т. Маркевич і т. Івахів, але їх закричали, а о. Сохоцький так розійшовся, що взагалі відмовив селянам право говорити. Скочш до цього товариша з Глухович як опарений і заявив, що Глуховичан вони на віче не просили. Ось так еднають ундисти селянську силу! Цікаво, що від якогось часу о. Сохоцький не хвалить уже «Радис». Мабуть вже й вона йому за мало польнонофільська! Так і видно, що наш панотець любить Україну — як хліб і кусень сала. І коли йому хтось у тім перешкадає, то він його дуже не любить і каже, що він не має права йому це говорити, бо він не з Підберіць, де його в руку цілують. Отець патріот виступає проти «Лугу», а йде разом з наказним вйтом, що то в 1922 р. дав громадську печатку на дуже погану справу.

Учасник.

В Сквилові уладив ундівське віче д-р Марітчак. Він також не дав говорити селянинові т. Корнугіні, говорив з панська і заявив, що т. Корнугіні це не патріот, коли розбиває «селянську» ундівську організацію. А товариш Корнугіні бажав від п. меценаса тільки це, щоби він ближче пояснив селянам, до якої політичної організації він їх тягне. В відповідь меценасові, що він не патріот — показав т. Корнугіні свої рани, які отримав в бою за Україну. Пане меценасе! і не стидно Вам тепер перед людьми? Ану, покажіть Ви свої рани і свій патріотизм! Не даром кричали Вам селяне: ганьба, коли Ви не дали селянинові говорити.

Сопрад.

Живі трупи й мертві душі.

Перед Великою Революцією на Україні трималася ще по кількох найбільше несвідомих кутках Галичини купка людей, котра не хотіла визнавати ані українського народу, ані його мови й освіти, ані не хотіла чути про працю для його визволення з подвійного ярма неволі національної і соціальної. Це були так звані москвофіли або руски. Вони погорджували всім, що відносилось до працюючого народу, а його мову називали мовою пастухів і свинопасів. За те цупко трималися вони московського білого царя, вихвалюючи кожний його кровавий виступ проти визвольних змагань працюючих людей.

Велика українська революція приголомшила цих передпотопових мамутів, змусила їх замовчати перед величним зростом українського визвольного духа. Щойно потім, коли Польща заняла Східну Галичину, віджили ті люди наново. Польська влада віддала в їх заряд величезне мільйонове майно «Народного Дому» і «Ставропігійського Інституту» у Львові, щоби вони заявляли іменем «рускей людності» вірнопідданство Варшаві. Пішли ці старі москвофіли дорогою Ількова, Даниловича й ниших хлібоїдів.

Але помимо того, що польська влада цей рух годувала забраним українським майном, то все таки впливу в масах українського народу кацапство здобути вже не могло.

Тому пусті старання цих живих трупів до заложення старої москвофільської партії. Варшава хоче знову москвофілів використати до боротьби з українським свідомим рухом при майбутніх виборах. На цей поклик Варшави робили вони своє „собраніє“ у Львові, дня 29 червня.

Але їх праця даремна. Як українське селянство дало собі раду з хлібодами Даниловича, так упорався також з москвофільськими хлібодами.

Крім національного зрадянства хочуть нести ті старі живі трупи з собою на українське село ще й покору соціально поневоленого раба в відношенні до його пана визискувача. Вони хочуть розбити єдність укр. працюючого народу в боротьбі за землю в боротьбі з чужою і своєю буржуазією. Українські соціалісти-радикали не допустять, щоби та зараза ширилася.

3 життя на Вел. Україні.

Українізація.

Не хочеться Москалям в деяких округах на Україні навчитися української мови, хоч бажать верховодити і в комуністичній партії і в урядах. Очаківський районний партійний комітет склав комісію, щоби виявити наслідки праці по українзації. Комісія перевірила 98 членів і кандидатів партії, з цього 51, що живуть на селі. (!) і виявилось, що: вміють читати, писати, говорити, але не знають українознавства 14 чоловік або 13,5%; пересічно знають мову, або балакають, як кажуть суржилом (цебто

змішаною російсько-українською мовою) в 35 чоловік (36,5%); зовсім не знають мови ні читати, ні писати, ні говорити, 49 чоловік, (або 50%). Комісія хотіла ще перевірити ряди комуністичної молоді. Але вони просто не приходять. На заклик комісії по перевірці явилось всього тільки 11 чоловік а всіх в місті 145.

В Коростенщині окружні і районні партійні заряди здебільша не знали української мови. Коли вийшли українізаційні накази треба було висувати місцевих комуністів Українців. Але й таке висунення не керуючу ролю комуністів Українців дало малі наслідки. Про це свідчать такі цифри: на першого лютого ц. р. зі 102 членів зарядів було: Москалів 36, Українців 33, Євреїв 22, Німців 2, Поляків 4. На першого червня 6: Москалів 30, Українців 36, Євреїв 28, Німців 3, Поляків 4 та Білорусинів 5. Зі 117 членів зовсім не володіє українською мовою 56, вдоволяючо 47, добре тільки 14. Ці цифри і інформації приносить „Комуніст“ з 25. червня 1926 р. З цього ясно виходить, що чужинці хотіли б панувати на Україні, але навіть української мови не хочуть навчитися. Той сам „Комуніст“ приносить вістку, що в Київщині Президія Виконкому рішила негайно звільнити 7 співробітників, що вперто не хотіли вивчитися української мови. Всежтаки роги у русотяпів великі і вони сміло дають українізацію. На Київщині перевірено 25.000 службовиків. З цього числа зараховано до першої категорії 20%, до другої 42%, а до третьої 31—37%. Біля 1000 чоловік зовсім не явилось на перевірку.

Погода й врожай.

Стан засівів по всій Україні 20. червня такий: Озиме жито всюди наливається. Стан його середній. Стан озимої пше-

ниці майже по всій Україні середній вищий від середнього і гарний. Рання ярина на півночі України виходить у стрілку, в середній смузі колоситься, а на півдні в районі Одеси вже одцвіла. Стан пізньої ярини на півночі України середній. Картопля по всій Україні цвіте. Стан її середній, вище середнього, а то й гарний. З деяких місць повідомляють, що дощі перешкаджають косити траву. Тепло впало на цілій Україні о цілих 3 степені. Дня 11. червня було на всій Україні всього 11 степенів тепла. На півдні, в районі Одеси температура від 10—20. червня була до 20 степенів тепла. Весь час ішли дощі і тому вологість велика в повітрі і на землі. Через постійну хмарність сяння сонця було по всій Україні о 6 годин менше на цілий день, як звичайно. Було багато бур. За бурями град. В районі Харкова випало граду так багато, що його довелось скидати лопатами. Також у районі Одеси град доходив величини курячого яйця. В Одесі град зробив великі шкоди.

Порти України вже приготовані до вивозу збіжжя.

Заступник завідувача транспортного відділу Народного Комісаріату Торгу відвідав чорноморські й азовські порти і в розмові з кореспондентом газети „Комуніст“ заявив:

„Вивіз хліба з чорноморських та азовських портів має значно зрости, порівнюючи до попереднього року. Тому треба збільшити число кораблів до перевозу, бо існуючих 20 суден в мало. Судна Радторгфлоту використається до обслуги близькосхідної лінії: Одеса—континент—Лондон, і Лондон—Одеса. В Одесі відбулася нарада для поліпшення ломання льоду в часі зими, щоби вивозити без перерви хліб, вугілля, руду. За

С. ЖУК.

До характеристики громадсько-політичних відносин на Волині.

I.

Українська преса на західно-українських землях дуже мало присвячує уваги висвітленню громадських і політичних взаємовідносин на Волині.

Правда, на сторінках галицьких часописів зустрічаємо уваги що до просвітнього, політичного, кооперативного життя. Наша — локальна преса (Громада, Наше Життя) крім хронікальних заміток майже не присвячує уваги ширшому обговоренню питань суспільного характеру.

А вже ніде не зустрінете статті, в якій порушувалось би питання методів громадської праці, способів виховання нашого громадянства. Сила наших громадських відносин, напрямні нашої праці зовсім не обговорюються.

Чи йдемо ми правильними шляхами в своїх громадських змаганнях, чи не хибний напрямок нашої праці і чи виходить з життєвих органічних потреб нації?

Ось ті питання, які повинні найбільше цікавити й турбувати нас, коли ми зайняті організацією своїх сил, коли стремимо до незалежності свого народу під оглядом культурно-національним, економічним коли стремимо до створення внутрішніх пе-

редумов нашого і соціального визволення.

Коли з того рода поглядом підійти до процесу творчості нашого життя, то треба сказати, що в наших волинських відносинах в небезпечні, нездорові позначки, які не дають підстави до незапереченого твердження про правильний розвиток громадського життя й накоплення здорових, творчих визвольних сил.

Що воно дійсно так в — придивімся „чим живуть“ і які ідеологічні засади праці витворюють і несуть в маси певні складові частини нашого громадянства. Почнемо з молоді. Їй чи не найбільше присвячується увага.

„Молодь — це цвіт нації“; це її найкраща надія; вона на своїх плечах має внести увесь тягар визволення свого народу“. Ці слова на всі лади повторюються скрізь де тільки в нагода. І воно так дійсно: — в молоді — вся надія і майбутнє нашого народу. Тут не може бути двох думок.

Але чи можемо сьогодні сказати, що наша молодь в авангардом нації? Хотілосяб, що-б було так — та на жаль так не в... Чи можемо сьогодні сказати, що наша молодь в національно свідомі, що ідеал нації в найдорожшій скарбомі душі, в твором національної традиції і культури власного духа?

Ні. — Придивляючись до інтелігентної (в звичайному розумінні цього слова) молоді, знаючи її бліще на протязі

кількох літ, я завважив, що молодь наша пересічно посідає дуже мало інтелігенції, мало — культурна, мало — освічена й незвичайно невироблена під оглядом національної свідомості.

Пересічно молодь дуже мало проявляє інтересу до науки й ширшого інтелектуального розвитку, — через що, ясна річ, не може намітити шляху в своєму житті, який йшов би по лінії внутрішнього призвання кожної одиниці.

Брак національного виховання, брак певного, ґрунтового знання — створює тип безхарактерної, хисткої, непевної в собі одиниці, що часто-густо позбавлена примітивних етичних засад в своєму поступованні. Іменно цією малоосвіченістю, малокультурністю молоді й пояснюється її непевність під оглядом національно-політичним.

„Велика Любов — в дочка Великого Пізнання“ — сказав ще колись Леонардо-Да-Вінчі.

Це твердження, очевидно, забула наша молодь. Волинь (або принаймні Кременеччина) сьогодні не може похвалитися тим, що має кадри ідейної, освіченої, політично і соціально вихованої молоді. Завдяки бракові виховання й культури молодь сьогодні не має внутрішньої підстави до поглиблення й зміцнення свого світогляду і легко піддається деморалізуючим впливам. Її характеристичною прикметою в безпринципність і опортунізм; її настрої можна визнати як „симвовеховство“.

останні 10 днів зафрахтовано 20 закордонних пароплавів для експорту збіжжя. Тепер вивозять більше хліба до портів Франції і Італії».

Вивозять з України її багатство, але вона сама про гроші набуті за її працю не рішає. Де діваються українські карбованці про це знає московське правительство.

Вони судять!...

(Києць).

Обв. **Барановський** Ярослав до вини не почувується, до організації належав. Про саму організацію не дає ніяких вияснень. Брав участь у нападі на поштовий віз у Калуші з тих самих причин, що і Паславський. Обв. **Барановський** Роман, брат Ярослава, не належав до ніякої організації і участі в нападі не брав. Обв. **Михайло Бігун** не почувується до вини, в нападах участі не брав, бо був тоді у Чехословаччині. Обв. **Шумський** Вол. до організації не належав. Обв. **Ковалисько** Микола теж до вини не почувується і до ніякої організації не належав. Обв. **Медвідь** Антін, робітник, до ніякої організації не належав, брав участь у нападі на касу в Долині. Подібно як Паславський, Медвідь розказує про все, що він пережив, чого зазнав у польських тюрмах, як боліло його серце від усіх тих кривд, що їх зазнавав під Польщею український народ. Вернувши з Чехословаччини, він бажав добути працю, але де тільки він її дістає, там зараз поліція наказувала його звільнити. Поліція не давала йому жити. Він попав у розпуку і зголосився раз сам на поліцію та домагався, щоби його арештували, або перестали переслідувати. Тоді його ані не арештували, ані переслідувати не перестали, а на запит Медведя, за що і чому його переслідують, заявив комісар поліції з Долини Вандик, що так каже робити прокуратор. В часі переслідування на поліції його били так само як і Паславського. Обв. **Ясінький** до вини не почувується, до організації належав. Брав участь у нападі на касу в Долині. Подає такі самі причини вчинку, що попередники Паславський і Медвідь та Барановський Ярослав. Обв. **Оліньський** до вини не почувується, до ніякої організації не нале-

жав. Обв. **Дубаневич** до вини не почувується, до організації не належав, участь в нападі на касу в Долині брав. Зробив це з національного обов'язку. Каже, що конфіскації державних польських грошей не вважає ніяким рабунком. На поліції його били. Обв. **Стефанішин** до організації не належав, до вини не почувується. По переслуханні обвинувачених відчитували чотири дні всякі акти і папери. Потім переслухували свідків.

Після переслухання біля 70 свідків вголосив обвинуючу промову прокуратор п. Гиртлер. Він старався збити оборону обвинувачених, котрі заявили, що робили те саме і нападали на державні каси, як це робили великі польські революціонери, добиваючись для свого народу волі. Він виразно зазначував, що то «що іншого», а з другого боку, щоби забезпечитися перед сумнівами, заявляв, що кожний злочин має сміливість назвати злочином, без огляду на те, хто його зробив, для яких цілей і судді присяжні повинні той злочин визнати. Але певних доказів мав п. прокуратор дуже мало. Мусів признати, що з обвинувачених зізнання вимушували биттям і старався удокументувати ті зізнання. Тими обвинуваченими, котрі призналися до вини, п. прокуратор майже не цікавиться, за те багато уваги присвячує тим, котрих омотало поліційне слідство. Велику увагу звертає п. прокуратор на Бігуна, з якого робить провідника. Четверть години обговорює героїство сторожі при державній касі, щоби в присяжних викликати настрій проти Бігуна. Свідки (сторожа) зізнавали, що той, хто нападав дня 30 квітня, носив бачки. Отже п. прокуратор з усіх боків береться до тих бачків, бо інші свідки виявили, що Бігун бачків ніколи не носив. Свідки, які були в Чехії, зізнають, що Бігун у тім часі був в Празі і деклямував на однім концерті. Але п. прокуратор опирається, що постерунковий Красняк не міг помилитися, бо низький і барчистий чоловік був Бігун. Отже є свідки, яким прокуратор вірить і їх виносить під небеса і є такі, котрі мають ту саму ідеологію, той сам вік і лице їх не можна порівняти з лицем постерункових. Паславському і Ясінькому признає п. прокуратор, що це сильні люде. Особливо подобається йому сильний характер Ясінького, з якого поліція не могла нічого вибити і аж на самій розпаві признався, що розбив касу в Долині. Тому більше п. прокуратор ним не займався. Зате багато уваги присвятив Оліньському, котрий вказував, що в часі нападу на пошту у Львові був в хаті одної польської родини, що впрочім

та польська родина потвердила. Також капліох найденні в Єзуїтським парку на другий день, без усякого сумніву після п. прокуратора належав до Барановського, бо це німа річ і сама за себе говорить. Прокуратор жадає, щоби судді судили та не звертали уваги на причини виконання злочинів.

Опісля промови Др. Л. Ганкевича. Він зазначає, що вже сім літ оборона веде благородну боротьбу з п. прокуратором. Коли цілі літа минають, а два народи, український і польський не мають нагоди зійтися і сказати собі правду в очі, то ми собі говоримо її особисті. Болюча вона, немилі і гірка пераз, але правдива.

П. прокуратор назвав цей процес політичним і я вповні згідний з ним. Але він такий великий, що мене джак збирає, чи зможемо ми вирвати з наших мозків, з наших сердець і з процесового матеріялу все те, що належало б вам сказати.

Іду шляхом промови п. прокуратором. Він почав свою промову 1918 роком, коли то обидва народи так сильно, так елементарно, щиро і по рівному... мордували себе. Але він дивився з великої картини лиш малі фрагменти. Не в 1918 р. почалася дружба і ворожнеча двох народів і не від того року я говоритиму.

Погляньмо, що було до 1918 р. Польща: Катерина II, Костюшко, погром Праги, «Ніби Круль» — Константи, Бельведер, Висоцькі і 31 р. повстання 63 і за тим шкловитий роляром польської нації. На всіх яликах все мовчить: революційний елемент винищений, вивезений і вигнаний.

Заміряв дух народу, заміряло життя.

Тоді виходить брошура Йосифа Пелудського: «Заданя практичне в завоєві російським». К. Мечиславські і за тим покликком ідуть Повиш або Вронські — Др. В. Подко; Карські — Тит Фелінович, Ос... Арц або Рлохонкі — Леон Валєславські; Зборович або Мазур — Ст. Грабські; Зоська — Висоцькі; Лєонько — Людвик Кульчички; Адам Книвички Серошевські, Жеромські, Даніловські, Неміловські.

Це все ті, що розбивали каси і рабували гроші, мордували жандармів і поліцаїв.

Пан прокуратор сказав, що з обвинувачених нічого доброго не може вийти. А ті Поляки, нічого з них не вийшло?! Всі вони ніни на передових державних становищах: Пелудські, Войцеховські, Подко.

Пан прокуратор згадував убитого поліцай Громадку, згадував його зі сльозами в очах, як невинну жертву. А чи вишен був що кому

На протязі останнього року багато молоді перейшло „на той бік“. Частина залишилась в краю, „повірила також в остаточну правду“ СРСР. і вважає, що „там“ український народ найшов задоволення всіх своїх політичних, соціальних і культурних потреб. По за цим „вірую“ для неї не має іншої дійсности.

Практичний зміст діяльності цієї частини молоді? Звичайна фразеологія без глибшого внутрішнього змісту: революція, пролетаріят, солідарність всіх працюючих і прочі „крилаті“ фрази й слова та й більш нічого.

Від них на кожному місці почуєте: „Там“ — укр. народ одержав землю, український пролетар — задоволення своїх соціальних і духових потреб — отже — треба підтримувати „той“ правопорядок і агітувати за нього й зогиджувати та опльовувати до останку все те, що инакше дивиться на річи, що щастя народу бачить у його власних силах, що не оглядається на нічию поміч, бо та поміч це друга неволя народу — хай вона йде від заходу, чи зі сходу. Повстають запеклі вороги

бо бояться її так, як бояться її непокликані опікуни українського народу. Особливо багато рабської віри в імперіалістичну Москву, яка засліплює очі на все, що твориться на Великій Україні.

Про економічку, господарчу, фінансову, промислову й військову залежність укр. народу від Москви не говорять —

так мусить бути, бо цього вимагає солідарність світового пролетаріяту. Світовий пролетаріят важніший від потреб укр. працюючих людей.

На якому ґрунті могла зародитись в молодих душах така — антиреволюційна ідеологія, що аж відмовляє українським працюючим масам право на незалежність?

Думаю, що відповідь ясна й напрошується сама собою: брак усвідомлення мети й завдань боротьби українського народу в ґрунтом для приймання чужонаціонального світогляду, що безперечно, не може бути оправдане з точки погляду політичної і соціальної свободи українського народу.

Вина за цю безпринципність нашої молоді лягає на старші покоління нашого громадянства в першу чергу — в другу на наші середні школи, які не в силі в душах молоді заложити міцні підвалини національної свідомости.

Необхідно вжити всіх заходів для того, щоби шляхом муравлиної праці на українському ґрунті, через наближення школи до громадянства, виховати молодь на ідейних борців за кращу долю свого народу. Гадаю, що це питання мусило б стати предметом дискусії в нашій пресі.

Булоб неправдою, якби я сказав, що так мислить і чуває вся молодь. Є одиниці, які міцно стоять на ґрунті і соціальної незалежності укр.

народу. Та чи встоять вони на своїх позиціях, чи не підпадуть деморалізуючим впливам своїх товаришів і не підуть разом з ними по лінії найменшого опору?

Молодь сільська більш морально здорова, більш безпосередна і щира в своїх переживаннях; вона дійсно прагне знання й освіти і в даному разі потреба обережно підійти до неї і пильно заопікуватися її розвитком.

Пишу ці рядки не з метою образити молодшу генерацію Українців. З білєю в серці роблю це, з свідомістю, що може стягну на себе ряд нових нападів з боку „поступової“ молоді — але вважаю, що про це не можна мовчати, коли нам залежить на тому, щоби спрямувати життя по лінії наших змагань до соціальної волі

Маючи найкращі інтенції до нашої молоді я горячо закликаю її до того, щоби вглянула собі в душу, зрозуміла невластивий шлях свого розвитку та взялася до праці над собою во ім'я добра нації.

Правда, що цю нездорову ферментацію національно-політичної думки серед молоді може треба в певній мірі завдячувати ще й іншим політично-суспільним чинникам, нашого життя, — але про це іншим разом.

той російський мужик з над Волги, чи український з Подтавщини, коли гинув коло кас у Польщі? А чи винен був польський терорист, який того мужика вбивав?

Теперішній посол Слідзінські вбив російського урядника, який не хотів віддати каси, і певно не надумувався довго.

А тепер трохи про мій народ.

1917 рік розбив наші кайдани. Повстає в Києві «Центральна Рада», якої першим жестом було створення міністерств польського і жидівського. Розпад Австрії збудив у всіх її народів жажду волі й свободи. Чи можна дивуватися Українцям, коли Поляки, Чехи, Серби, Хорвати зажадали своєї держави? П. прокуратор пригадав прикрі моменти з 1918 р., між иншим Косачів. Панове судді! Не перелічуйте себе в подіях. Я вам не буду згадувати Берестя і Нікулч, але нехай нас лишне розсудить історія. Закладаєте нам, що ми вас не любимо. Панове! Сім літ тримаєте нас за горло, що аж очі з доба видідають. Чи можна в такій ситуації говорити про любов? Панюйте на того, що каже: «люблю».

П. прокуратор питався, чи якби не було тих «дрібних устерек в адміністрації», чи бундби оці патріоти виконали наказ? Я скажу, що є ще шось вище як наказ. В українській армії був наказ, але й був патріотизм. А як і був наказ, то це був наказ нації. А я більшого бога не знаю.

П. прокуратор сказав, що це хоч політичний злочин, то він не сміє бути безкарний. Я скажу, що сміє і був. В Тернополі відбувся в р. 1891 процес за державну зраду революціонерів Поляків і їх усіх звільнено. Не трибунал фахових юристів має їх судити, але ви — судді присяжні. Више право загарантоване конституцією. Так як було колись у тамтін процесі. Не цар з Бургу, але присяжні судді з Тернополя вирішили справу.

П. прокуратор довго-довго спиновався на польській політиці. Не на репресіях з її сторони, але на її муках і героїстві. Апотеозував її, вбрав в абрєслю мучеництва і посвяти. На мою думку таке апотеозування політиці навіть дещо несмачне.

Тут на розправі зізнав пол. комісар Ган, що чув крик у в'язниці і коли побіг туди, довідався, що це кричав обвинувачений Паславський, якого били, бо... хотів утікати. А той сам пан признав, що Паславський мав кайдани на руках і ногах. За щож його бито?!... Колиб Паславського вдарив був котрийсь із поліціантів, які лапали його і го вдарив там на місці у розпал боротьби, га! — то можна зрозуміти. Але безборонного, скованого в'язня катувати — це вже не хвилеве розярєння! І то бють саме такі Добруцькі, Рампалі і Стецулі, які певно не дуже відважилисьби лапати Паславського в полі.

І за це їм належитьсь апотеоза, німб мучеництва і святости?!...

Ми хочемо відчинити ворога на захід: нехай польська поліція не тільки одностроєм пригадує англійську!

П. прокуратор поділив свідків на польських і українських.

Присяжні судді, не можна ділити свідків на польських і українських! Але п. прокуратор пішов ще далше. Він поділив свідків не тільки по національності, але й по обличчю. Ви пригадуєте собі, як він сказав до вас: Ви мали тут на салі двох свідків, геройського поліція Красняка і дра Матвія Стахова. Ви мусите признати так, як я, звідки «била правда». Це ніде досі не практиковане. І я Вас прошу, присяжні судді, не діліть свідків на Поляків і Українців, не діліть свідків на Апольонів і не-Апольонів, а кермуйтеся тільки змістом злочинних зізнань.

Приступаю до доказового матеріалу.

Микола Бігун. Ви бачите його. Цей малий хлопець, третій з ряду в першій лавці. Акт обвинувачення і п. прокуратор зробили з нього центральну постать. Пан прокуратор почав від свого головного, але й одинокого атута, постерунокowego Красняка. Тут оборонець широко відповідає на всі закиди прокуратора що до особи Бігуна і доказує, що всі вони не мають стійности.

Що до Івана Паславського і Миколи Ясінського, то сам п. прокуратор присвятив їм дуже мало місця, а дуже багато поваги й поважання! І я не можу нічого сильнішого і кращого сказати, як сказав Паславський у своїй обороні: «Судить мене п. присяжні судді, та не судить як бандита. Я український жовнір, що виконав свій обовязок для добра українського народу й Української Держави». Що до Доляни, то Ясінський, який ні словом не признався ні на поліції ні у слідчого судді, тут

на розправі признав, бо — як заявив — такий дїстав приказ.

Я кінчу. Хто є ті обвинувачені?

Ті хлопці — це українські патріоти, а їх судді — польські патріоти. І тут, здається, ня кульмінаційна точка. Тут чекаємо на відповідь на проблему п. прокуратора.

Чи ж би напавду можна подумати, що могла бути відповідь, що коли робить польський патріот, то це не то само, а коли український, то це то само?!

Я покликався на цілий ряд свідків, що уважав їх за компетентних на вирішення цієї проблеми, але трибунал відкинув. А тоді в крайньому положенні я покликав самого маршала Носифа Пільсудского, бо вважав, що тільки він оден має право на це відповісти. Трибунал і тому відмовив. Тоді я змушений покликати тов. Смаровського, а він каже:

«Bądźmy szczerzy. Stosunek rządu do mniejszości i narodowej cech je brak określonej polityki i dzięki temu rozwiązywanie zagadnień biorą na siebie władze lokalne, ulegające przedewszystkiem wpływowi demagogii nacjonalistycznej lub klerikalnej.

A więc uniemożliwi nie szkolnictwa w języu miejscowym i co najbardziej dźni i jęzry — odbieranie cerkwi. Ta ich faktów było mnóstwo, a to wywołuje wzurzenie i nienaśc wzajemną u ludności, niechęć wśród Ukraińców do państwa czyli wzajemnego gwałtu, więc, co za tem idzie przesławowanie i zamkanie we więzieniach.

Oni sami stoją na stanowisku odrębności narodowej, ich zasadniczym postulatem programowym jest uzyskanie niepodległego państwa ukraińskiego, a zate są wrogo do państwa polskiego nastroszeni.

Panowie sed iowie! Jeżeli naród ukraiński, czy jego cześć żywi ideał politycznego wyzwolenia, to żad e rep e je i żadne wyroki skazujące nie są w stanie temu zarażić. Wiemy dobrze z własnego doświadczenia my, którzy w ciągu półtora niemal wieku byliśmy w trzech zaborach prześladowani, że nie b to takiej s'ly, że nie było takich środków, ta iej polityki, czy to gwałtu, czy intrypni, któraby zdolną była wyrwać ideał niepodległości, zamkniętej w naszych sercach i przekazywanej nienaruszalnie z pokoleń w pokolenia.

Про кривди і гніт національних меншостей говорили досі тільки ми. Від 12 травня 1926 р. вже маємо декларації прилюдні, декларації у варш. соймі, які стверджують кривди національних меншостей. Врешті кривди ті, так сказатиб, легалізовані. Та зла і недобра адміністрація, що тримала Україна за карк і казала йому любитися, повалена. Повалив її не український, але сам польський народ. По цілій країні щораз голосніше розлягається гасло: «Отворить тюрми, випустить політичних в'язнів!» І чи ж би в тій хвилині замість отворити тюрму, Ви, присяжні судді, вердиктом своїм хотілиби замкнути на довгі роки 12 молодих українських патріотів? Я думаю, що і з польської державної рації Ви, польські судді, маєте отворити, а не замикати тюрми.

Промова д-ра Михайла Волошнина.

Пан прокуратор поставив перед вами великий будинок політичного процесу. Але до будови того будинку вжив він матеріалу, який мав під рукою і який не все був добрий.

Я викажу хибн будинку.

Отже перший: Обвинувачений Медвідь. Дитина бідних, але чесних родичів. Кінчить кілька виділових яєс і стає помішником канцелярійним у салінах. Приходить час проголошення рідної самостійної держави. Медвідь радіє, тішиться тим. Та польсько-українська війна нівечить його надії. Медвідь відступає з Галицькою Армією за Збруч і там у страшнім чотирокутнику смерті дивиться на смерть тисячів. А після рїжних трєгедій приходить остання — полон і табор у Перскурові. Медвідь тікає з нього і вертає в рідні сторони. Тут переконується, що йому як українському воякові життя нема. Покидає родичів і переходить до Чехів. Тимчасом дома вмирає батько, а мати безпомічна раз у раз пише до сина, щоби вертав назад. І Медвідь вертає. Вернувши, кидається на всі боки, щоби дістати працю. Але ніде не може довго загірті місяця, бо поліція всюди наказує його видалити.

Медвідь у розпучі. Бачить, що так далше не може жити. Іде до комісаря поліції і каже: «Маєте що проти мене — арештуйте мене, а ні — дайте мені спокій!» А на це комісар відповідає: «Тепер ще не час, але за рік-два тебе буду мати в руці»...

Медвідь допустився крадіжї, але чи так воно фактично є? Правда, брав участь у ній, але чи взяв щось із тих грошей? Ні! А коли це мав у тім ніякої власної користі, то яка це крадіж? Адже § 171 виразно каже про крадіж для власної користі. Пан прокуратор вичув те

слабе місце і в своїй промові старався його забезпечити. Наводив різкі приклади, але ні оден з них не промовляв до переконання.

Відтак боронить др. Волошнн обв. Олинського і Ковалиська. Д-р Шумський боронить Дубаневича, якого суд обвинувачує, що вбив поліціанта Грошадку. Він виказує, що само признання ще не рїшає про дійсну вину. Він говорить далше:

Дубаневичеві грозить кара смерти на випадок, як ви признаєте його злочин. П. прокуратор говорив тут про амнестію. Але ваша совість не може числитися з нею. Далі п. прокуратор сказав, що ще ніхто з Українців не згинув за політичний злочин. Панове! Нас тут є двох, які були при виконанні карі смерті і позвольте мені про це не згадувати.

Що до другого мого клієнта Стефанишина і до Шумського, то вони напевно будуть звільнені не 12, а 13 голосами, бо й п. прокуратор віддасть за ними свій голос.

Промова д-ра М. Глушківича.

Писав Мицкевіч, що «Польска, офяра жондув здічалих заборув», ніколи не буде так поступати з иншими, як поступали з нею, але це пророчество» лишилося й досі тільки пророчеством.

Присяжні судді! Коли я перший раз боронив політичного процесу, п. прокуратор Гіртлер сказав: «Га! вигралісьми войне!»... Але я сказав, що не досить виграти войну, треба ще виграти мир! По великих словах ваших передових людей, які пройшли безслідно, одиноким способом кореспонденції між двома народами є судова сала, прокуратор, оборонці і засуди.

Констатую, що по стільки радикальних ліках засудах і тепер не дунає инший голос, як тільки: «Вигралісьми войне»... але і про вилдомлення одного народу з під панування другого.

Говорить п. прокуратор про пошкодування за ті злочини. Судді присяжні! Чи ви є ними пошкодувані? Далі говорить прокуратор про те, що злочин грабунку, збройного нападу мусить бути покараний, хочби й мав ідейні мотиви. А студенти Поляки, суджені за державну зраду, а Добродіцка, що вбила Скаллона — були засуджені?

Чи ж вердикт ваш має бути ножем, пострахом і месєю? Це є яскраво політичний процес, а ви думаєте, що засуджуючи тих молодих патріотів, піднімете корінь лиха? Хлопців садите до криміналу, але ідеї замкнути в тюрму не можна!

Пан прокуратор сказав: «Внесьце сен вижей і засондзце», а я скажу: Не судить для себе, тільки для всіх: для нас і вас, для нині і завтра, для теперішніх і будучих поколінь. А як хочете перечеркнути все ваше будуче і теперішнє, а зігнувати все ваше минуле — то засудить!

Засудили: ДУБАНЕВИЧА ДМИТРА на 8 літ, БІГУНА МИКОЛУ на 6 літ, ПАСЛАВСЬКОГО ІВАНА на 5 літ, ЯСІНСЬКОГО МИКОЛУ на 4 роки, БАРАНОВСЬКОГО ЯРОСЛАВА і РОМАНА, МЕДВЕДЯ АНТОНА, ОЛИНСЬКОГО АНДРІЯ кожного по три роки тюрми з одноразовим твердим ложем у рік. Всім засудженим вчислено слідчий арешт.

Вийшли на волю: Стефанишин Антін, Ковалисько Микола, Люпуль Володимир і Шумський Володимир. Їх сейчас випущено.

ВІСТІ З ЛУГУ

Ілюстрований щомісячник, присвячений справам руханково пожарничих товариств „ЛУГІВ-ТА „СІЧЕЙ““ повийтєся вже зі слїдуєчим числом, як додаток до „Громадського Голосу“. „ВІСТІ З ЛУГУ“ будуть виходити в половині КОЖДОГО МІСЯЦЯ аж ДО КІНЦЯ РОКУ. Товариші і товариства, які бажать мати цей незвычайно цікавий для науки й розради місячник, звольть доплатити до передплати „Громадського Голосу 25 сот. на місяць або відразу 1.50 зол до кінця року.

Славна українська молодь сіл і міст, якій дорога і свята в ідея здорового „Лугу“, яка кипить горячим бажанням послужити святій справі відродження, буде масово набувати цей додаток. Присилайте дописи і статті до цього органу. Пишіть до нього часто на адресу: „ВІСТІ З ЛУГУ“, ЛЬВІВ, РИНОК 10. П. пов.

Життя в селі.

Горожанна всл., пов. Львів. Село велике! Має 800 господарств. Є кооператива, чит. «Просвіта». Але число членів мале. Всього 150. Всежтаки читальня розвивається. Аматорський гурток дав кілька вистав. Закуплено 70 книжок і декорації. Головою читальні є Іван Бабійник. Дня 23 травня ц. р. відбулися перші збори «Лугу». Присутних було до 20 осіб. На збори прибув т. Корнутаї зі Львова. Після його реферату присутні виявили охоту працювати в товаристві. З давнішої огневої сторожі остала тільки сивавка. Решта приладів пропала. Рішено внести статуту до воевідства. Зараз підписали і є повна надія, що молодь не ходитиме «люзом», але піднесе «Лугувий» прапор солідарности гордо й високо. Бо одушевлення велике. І сили молодой богато. І рук дружних, охочих до праці. Під оглядом господарської організації село є найкраще поставлене. Є молочарня з трьома відділами. На загал є це село найкраще з доколичних. В селі є постерунок, який час від часу намагається показати «владу». Під оглядом політичним село ще не освідомлене. Тягнеться за чужими кличами, замість придивитися ближче до них і зрозуміти, що тягнуть вони нас з неволі в неволю. Але йде час, що українське село зрозуміє, що тільки його власна політична організація визволить його з усякої і соціальної бід, що в першу чергу воно мусить подбати о свою власну справу, не оглядаючись на заклички бути солідарними з тими, що українське село завжди клали під себе і хотілиби дальше над ним панувати і лише гарні слова говорити. Свідомий.

ТАКОЖ ПАТРИОТ.

Скала, пов. Борщів. Біденький, у протертій реверенді прийшов до нас о. Деревянка. А тепер так розпанюшився, що без бука не приступай. Замешкав в домі «Просвіти» і так зачав його нищити (січку різав, зсипав в комнатах збіжжя ітд.), що треба вже третій рік у суді возитися і патріота не виженеш з громадського добра. Голова філії «Просвіти» в Борщеві др. А. Луїв звернувся до него в тій справі приватно і дістав відповідь: «Замкніть читальню в Скалі». З тим священником одну руку тримає учитель Михайло Скорода. О. Деревянка вміє ударити також в патріотичну струну. Дня 19 червня Т-во «Луг» улаштувало вечорницю, на якій прибули члени Ради «Лугу» з Борщева. Це дуже не сподобалося отцеві і він на цвинтарі дня 21 червня нібито споминаючи поляглих борців, різнув промову про забаву в «Лузі». Що

має забаву в «Лузі» дня 19 червня спільного з шануванням пам'яті поляглих борців 21 червня, про це знає дурного син. А Ви отче не робіть з себе патріота на словах, бо ми Вам пригадаємо 1921 рік, де Ви скинули посеред дороги фелон, бо не хотіли йти шанувати пам'яті борців тому, що шанували її рівночасно Січовики. Пустий Ваш патріотизм! **Луговик Згоріберко.**

3 чеської руханки.

ДО П'ЯДЕСЯТОГО ПОКОЛІННЯ! В Празі відбувається здвиг чеських руханкових товариств „Сокол“, які в під впливом чеських буржуазних партій. На цей здвиг запросили чеські „Соколи“ польських Соколів, котрі в також під впливом вшехпольських буржуазних партій. Але польські „Соколи“ відмовилися взяти участь у святі чеських „Соколів“ тому, що в програмі чеського міста в віддання почеси чеському релігійному реформаторові Іванові Гусові. Іван Гус на початку 15 століття, 511 літ тому назад, виступив проти безправств та хуліганства римського клеру і папи римського. Започаткований Гусом релігійно-політичний рух захопив в короткім часі велику частину Чехії. Прийшло до кровавої боротьби, бо римсько-католицькі вельможі завзялися здавити цей рух вогнем і мечем. Врешті ваялися на підступ. Запросили Гуса на собор до Констанції. Папа римський видав Гусові залізний лист, це в неначе папське слово чести, що Гусові волос з голови не впаде. Коли Гус повірив і приїхав, папські кардинали зловили його і слалили на кострі 6 липня 1415 р.

Польські „Соколи“ не поїхали на чеське свято, бо тим способом хотіли виявити Римові свою вірність.

Мова правди і брехні.

Вороги соціалістичного руху українського селянства й робітництва, яке змагає у рядах української соціалістично-радикальної партії до свого повного визволення від усякого й соціального гніту — не можуть на свій превеликий жаль найти в політичній, господарській та культурно-освідомляючій діяльності партії нічого такого, що противорічилоби її програмі і ідеалам. Тому зачинають воювати проти поодиноких членів УСРП на місцях усякими засобами, не цураючись у тім поганім ділі підтримки зі сторони польських урядових чинників, яких вони за те звуть

своїми властями. На це можемо дати докази на письмі.

Але в між тими ворогами, своїми „добрими“ людьми, ще й такі гордовиті й чесні лицарі, що в боротьбі не перебирають ніякими засобами і воюють звичайнісінькою брехнею. Це представники цієї рутенської інтелігентщини, якої мораль виклювалася з вічної рабської похилости і вилілась врешті у мораль чоловіка, який брехнею й клевету, ту найбільш подлу зброю політичної боротьби перенесли з сусідського смітника на поле української між партійної боротьби. Не віднині це і не сьогодні воно покінчиться.

Але, хоч ми певні, що приловлення чесної фамілії на звичайній брехні її не

направить і хоч певні цього, що кість від кости націоналдемократичного табору не накинеться за таку нечесну боротьбу на своїх провідників — то всежтаки ми подаємо їх останні грубі брехні до загального відома, бо знаємо, що багато чесних людей з таким методом політичної боротьби галицької ніби-буржуазії не погоджується, а українське селянство й робітництво матиме ще оден доказ чистоти замірів політичної організації галицької, української реакції УНДО.

Першу таку напасть в останнім часі видвигнув п. Дмитро Палів в „Новім Часі“, котрий на підставі викрадених і сфальшованих протоколів УПТ помістив наклеп на членів УСРП тт.: Навроцького і Матчака, що вони буцімто своїм голосуванням переперли в школах УПТ заведення польської урядової мови. „Діло“ дуже покvapно і злорадно передрукувало брехливі наклепи „Нового Часу“. „Громадський Голос“ на підставі правдивих протоколів УПТ виказав брехливість тверджень п. Паліва і висловив віру, що „Діло“ так само скоро поінформує своїх читачів про правду з „Громадського Голосу“, як скоро помістило брехню „Нового Часу“. Але „Діло“ не любить правди.

Цього доказом нова напасть на одного з членів УСРП — на тов. д-ра О. Когута. Воно дуже покvapно надрукувало другу видумку, що буцімто т. О. Когут писав письма й рекурси проти Пенсійного Інституту по польськи. Ще й висловлює певність, що УСРП потягне його до відповідальности.

Розуміється, що колиб то було правдою, то УСРП не вагаласьби ні одну хвилину, щоби потягнути свого члена до дисциплінарної відповідальности

Але тут знову виявляється, що „Діло“ шукає горячково за брехнею і кожду видумку з берега уважає доброю в боротьбі з соціалістично-радикальним рухом.

Щоби виказати ту клеветницьку заразу, що її розвели в останнім часі в українській пресі в політичній боротьбі „модерні“ журналісти і щоби раз поставити їх на належне місце, тов. О. Когут на зазив Головного Секретаріату, щоби він дав ясну відповідь у тій справі, відповів так:

„Сьогодні я прочитав увагу в „Ділі“ про мене і піддержую цілковито мов вияснення переслане до Гол. Секретаріату вчора. Рівночасно складаю у п. Петра Жуківського, нотаря в Богородчанах квоту ефективних 100 долярів, яка припадає редакції „Діла“, коли вона дасть доказ на піднесеній проти мене заміт.

Рівночасно одначе жадаю, щоби редакція „Діла“ зложила в треті руки таку саму квоту, котра припадає мені на власність, коли я докажу:

1) Що мій рекурс писаний в українській мові.

2) Що письмо Пенсійного Інституту до староства в Богородчанах, щоби староство післало до моєї канцелярії поліцію — писане в польській мові.

3) Що я ніякого письма не вислав у польській мові“.

Стільки наш товариш!

Коли редакція „Діла“, що так сміло нападє видних членів УСРП, відмовиться дати нашому товаришеві свій доказ правди — тоді впаде на неї обурення і обмерзіння ще тої чесної частини українського громадянства, яке з таким методом боротьби брехнею і підлими наклепами не хоче мати нічого спільного.

„Спростування“

Ми дістали такого листа:

На підставі § 19. пресового закона просимо помістити спростування фактів, поданих в часописі „Громадський Голос“ ч. 24 з дня 19. червня 1926 р. у статті п. з. „Мова фактів“, — а саме:

Неправдою є, начеб п. Володимир Кузьмович взяв до гімн. УПТ. в Дрогобичі проф. Заморського за те правдою є, що при кінці серпня 1925, тобто з часі, коли п. В. Кузьмович не був ще управителем гімназії в Дрогобичі, місцевий Кругок УПТ., не маючи до розпорядимости кваліфікованої сили до обсади науки польської мови в VII і VIII кл. гімн., заангажував проф. Заморського, як одинокого місцевого фахового польоніста. Неправдою є, начеб за відомом і згодою п. В. Кузьмовича вислано 200 зол. „інспекторові за візитацію“, за те правдою є, що таких грошей ані Кругок ані пан Кузьмович не вислав. Дрогобич, дня 26. червня 1926 р. За Старшину Кругка УПТ. в Дрогобичі голова д-р Віктор Пацлавський, секретар д-р Блажкевич.

Від Редакції: Це „спростування“ кругка УПТ. у Дрогобичі не тільки нічого не простує, але навпаки, потверджує те, що ми писали в своїй статті:

1) Старшина кругка УПТ. на чолі котрої стоїть відомий ундівець д-р. Пацлавський, урядово сам потверджує, що Кругок прийняв до укр. гімназії в Дрогобичі вшехполяка Заморського. Цей професор учив у школі цілий шкільний рік, хоч п. Кузьмович був управителем гімназії. Справу потрійної платні в порівнанні з українськими учителями кругок промовчує дискретно.

2) Ми не твердили, що кругок УПТ. у Дрогобичі „вислав“ гроші інспекторові за візитацію, а писали, що він згодився заплатити ці гроші. Отже спростування кругка свідомо омине цей факт, а простує свою власну видумку.

Що пишуть і говорять?

Не такий дідько страшний...

Довший час бувший презес польських міністрів не показувався в Варшаві з якої тікав за десяту гору. Тримався з далека від Варшави і від рідної хати в Вежхославіцах, але бував у твердині польської реакції Познанщині. В решті в початках липня зайшов до польського сейму, чим дуже здивував польських газетарів, котрі думали, що Вітос не покажется, поки Пілсудскі і його правительство при владі. На запит преси, що спонукало його, що приїхав до Варшави — Вітос відповів:

„Та бо виявилось, що не такий дідько страшний, як його малюють“.

Видко, що Вітос не має нічого проти Пілсудского і його панування, що Вітосові можна з його курсом погодитися

тим більше, що теперішній презес польських міністрів і так з ним веде переговори, щоби затягнути його у свій бік. І видко, що піде яким з таким разом і в згоді.

Чому уступив Войцеховскі й бувше правительство Вітоса?

Оден з командантів військ правительства Вітоса, ген. Галлер, описує докладно хід варшавського перевороту та розкриває причини капітуляції польського президента й правительства перед військовим повстанням Пілсудского. Він розповідає подрібно останню нараду правительства разом з Войцеховским у Вілянові під Варшавою по втечі з Бельведеру. Та нарада виглядала так:

Вітос висказався рішучо проти дальшого ведення збройної боротьби (проти Пілсудского), а то тому, що Польща не може собі дозволити на довшу громадянську війну, бо внутрішні й зовнішні вороги не сплять.

Також міністер Станіслав Грабскі заявився рішучо за укінчення збройної акції, доказуючи це заграничним положенням Польщі і рапортом (звітом) ген. Сікорского, котрий вказував на загрожуєче повстання Українців.

Інші міністри були також тої думки. Тоді през. Войцеховскі зрікся свого уряду.

Земля без викупу.

Дня 28. червня ц. р. сказав у своїй промові у Вильні польський міністер земельної реформи Станевич таке:

„Уважаю за неможливе переведення земельної реформи через повільний розвиток, отже через вивласнення з певним відшкодуванням“.

Виходить таке, що польський міністер обстоює засаду, що землю мають дістати селяне без викупу. Але міністерські заяви инакше пишуться а инакше вимовляються. Ми знаємо з кількатиного досвіду, що всі польські правительства і всі польські партії не тільки на словах, але й на практиці переводили земельну реформу на українських землях без викупу: військовим і цивільним польським кольтоністам давали землю за дармо, ще й у додатку спідмагали їх кредитом. Очевидно, що не инакше розуміє цю справу Станевич. Дурно з ним Вітос не приятелювавши...

Злізла з них фарба.

Польські соціалісти брилівці й інші „ліві“ фарисеї дуже багато горлають українському селянству й робітництву про свій „соціалізм“, „інтернаціональне братерство“, „революційність“ і т. д. За те в польським сеймі тишком — нишком роблять угоду з польською шляхтою і буржуазією коштом українського працюючого народу. І як раз тепер, коли ті фарисеї роздирають свої ризи за „моральним відродженням“, заплили вони за нас могорич з польськими фашистами й монархістами.

Ось „Слово Польське“ зраджує, на чім погодилися польські соціалісти і лядорці з вшехполяками:

В справі виборчої ординації до громадських рад погодилося 7 польських партій на такі засади: 1) инша ординація виборча до рад громадських на селі, а инша в місті; 2) инше виборче право на „кресах“, а инше в Польщі; 3) Поділ громад на округи.

Отже шило в польського „соціалістичного“ і брилівського мішка знову вилізало. Коштом Українців і Вілорусників ратують вони свої впливи. Але вони поминяються, що український селянин і робітник не проглянув їх фальшавої гри.

Зі світа.

КАПІТАЛІСТИЧНИЙ ГОСПОДАРСЬКИЙ ЛАД щораз більше виказує, що він не в здібний розв'язати найбільш пекучих господарських завдань наших часів. Не вмів дати праці мільонам рук, що шукають і потребують праці і не має засобів, щоби заспокоїти потреби сучасного людства. В капіталістичній ладі капіталісти дбають більше про зиск, як про дійсне заспокоєння мас продуктами праці — промисловим товаром і хлібом. І хоч учені льокаї капіталізму запевняють, що в господарський закон, який сам регулює продукцію в капіталістичній ладі, хоч запевняють, що тільки в тім ладі не виробиться більше товарів, як їх у дійсности треба (бо инакше впаде їх ціна й їх ніхто не схоче вирабляти), то виявляється, що цілі мільони рук є без роботи. Це бачуть мільони і домагаються розв'язки цього життєвого питання. Чому нема праці, коли ще тільки товару потребують люде? — питають робітники. І ось капіталісти, а також самі робітники скликають великі конференції, щоби розв'язати те замотане питання. Капіталісти роблять це в тій цілі, щоби успокоїти і злагіднити бурхливе море безробітних, а робітництво нараджується, щоби вийти з тяжкого положення і примусити посідаючі класи до господарських і політичних уступок. Вони домагаються влади в державі і впливу на господарське життя. Вони хочуть зменшити зарібки посідаючих клас, а більшу увагу звернути на свободний розвиток праці і продукції.

В ЛЬОНДОНІ відбувся в червні міжнародний зїзд представників професійних організацій, який присвячено наболілому питанню масової еміграції працюючих людей. Крім представників працюючих мас Європи, явилися на зїзді делегати Канади, Америки, Австралії, Нової Зеландії, Індії — взагалі з цілого світа. На порядку нарад поставлено питання, щоби відкрито двері для масової еміграції працюючих у пошуканні за працею. І в тих нарадах виявилось, як тяжко в погодити ідеал класової солідарности робітництва різних народів. Коли делегати Італійців поставили внесок, щоби запевнено свободу переселення працюючим з одного краю в другий, то проти цього піднеслися різні протести представників різних країв і народів. Виступили проти необмежуваної еміграції шукаючих за працею представники австралійських робітників, які вказували, що не можуть дозволити на це, щоби їх залила жовта чи чорна раса та обнижувала масовим припливом робітника їх заробітні платні та загрожувала вже здобуті робітництвом црва. Виступив французський соціаліст Ренодель і заявив, що кождий край має право боронити свої умови праці перед конкуренцією зайдів. Відома річ, що власне американські робітники сильно виступають проти припливу яцонських робітників, що в готіві вислугуватися капіталістам за собачу платню. Питання про відкриті двері для зарібкової еміграції вже неоден раз ставало поважною загрозою миру між Японією і Америкою. Видно, що власне ті завойовані в капіталістів права робітників стають на дорозі всесвітної солідарности працюючих. Тому робітництво кождої

нації зокрема мусить дуже уважати на крилаті слова про всевітню солідарність працюючих, бо й за ними густо часто скривається національний визиск і гніт, найчорніша реакція і фарисейство. Кожний народ повинен сам своїми силами стремити на слаській землі до свого визволення з під гніту капіталізму, бо це є тільки найкращий і найчистіший шлях до всевітньої солідарності працюючих без задніх думок національного чи державного імперіялізму. Лондонські наради так і не вирішили цього питання.

У ФРАНЦІЇ положення новоутвореного правительства Бріана-Кайо є незвичайно тяжке. Причина є стара. Це є тяжке положення французького скарбу, на яким покутує воєнна політика французької правиці. В останнім часі французька валюта знову полетіла в долину. За 100 франків давали лише одного долляра. Правительство за всяку ціну хоче добитися якогось порозуміння з Англією і Америкою в справі довгів та бажає зтягнути нову позичку на усталення курсу франка. Чи поведеться йому це — не знати.

В ІТАЛІЇ фашисти чують, що величезна більшість народу є проти їх панування. Особливо звертається проти фашистівського уряду робітництво. Фашисти не вміють усунути господарського лиха і усувають його старим буржуазним способом. Шанують буржуазію, а скарб держави хочуть ратувати тягарями наложеними на працюючі маси. Ось недавно знесли вони 8-годинний день праці, за який ніби розпиналися тоді, коли захоплювали владу в свої руки і завели обов'язок 9-годинного дня праці. Негодування в Італії росте. Вожди фашизму тримаються військом з молодиків від 20—25 літ, яких грубо оплачують і вони безлічно ходять між старшим громадянством, та користуючись револьверами і милостю влади, тероризують всякий відрух невдоволення. Але невдоволення росте й фашисти стараються згнати всі жерела ненависті. Таким жерелом ненависті є після їх думки вдова по Матеотімі — якого фашисти вбили тому два роки взад, побоюючись, що він відкрив в парламенті на підставі документів їх злочини. Тепер вся прихильність народу є при небіщці, а вона виявляється в тій пошани, що її віддають маси вдові по вбитому поєлові. Влада хоче її всякими способами скомпромітувати. Дня 12. червня покликали вдову до судді слідчого та закидали їй, що вона була в змові з Англією Гібсон, котра недавно поцілила Муссоліного в ніс. Обурена жінка запитала, чому її тоді не арештують. Але фашистівський суд, котрий вишукав фальшивого свідка, не вміє дати на той запит відповіді. Таким підлим способом хочуть фашисти вмотати невину жінку в процес і впакувати до тюрми. Її не можуть дарувати цього, що вона відмовилася від суду жадати відшкодування від убійників її чоловіка і на запит, чому це робить, гордо відповіла, що не має довіри до справедливості фашистівських судів. А мала вона нагоду перекопатися про фарисейство фашистів ще тоді, коли Муссоліні обіцяв їй вернути живого чоловіка в тім самим часі, коли в руках його були закровав-

лені документи, що їх зрабували вбивники від Матеотіого. Ось як панув і наемівається буржуазія!

В Румунії дня 25 червня зачав об'єднувати нововибраний парламент. На чолі правительства стоїть Авереску. Він старається заключити тісний союз з Італією та бажає, щоби вона згодилася признати за Румунією право до Бесарабії. Але Італія відмовилася це зробити.

НОВИНИ.

ДИВНА КОНФІСКАТА „ГРОМАДСЬКОГО ГОЛОСУ“. Останнє число „Громадського Голосу“ сконфіскувала польська прокуратура після дуже довгої надуми аж на слідуючий день після його появи з друку. Часопис віддано до цензури о год. 1 в полудне в середу, а наказ конфіскати прийшов щойно на слідуючий день рано, коли вже число було в дорозі до передплатників. Сконфіковано цілий наклад не тільки в адміністрації, але й на почтах у краю.

Чим оправдає польська прокуратура таке спеціальне поступовання супроти соціалістичної газети українського працюючого народу? Хіба заповідженою зміною курсу новим польським правительством в відношенні до Українців! Українське селянство й робітництво повинно відповісти на це поступовання польської прокуратури здвоєною піддержкою „Громадського Голосу“ котрому нанесено тим велику грошеву шкоду.

СПРОСТУВАННЯ.

В ч. 24 „Громадського Голосу“ поміщено допис з Коломиї, з якого виходить, що забава, уряджена в дні 29 травня в домі п. П., перешкодила молодіжці взяти участь у святі Франка, яке відбулося дня 30 травня. Допис ця зробила незасуджену кривду п. П. і тому її радо спростуємо, тим більше, що в тій справі в інтересі правди звернулися до Редакції поважні й достовірні громадяне та наші товариші з Коломиї. Отже стверджується, що забава у п. П. зовсім не перешкодила молоді взяти участь у святі, що так «Іласт» як і всі учасники були на святі, що на забаві в п. П. не було ані одного «нововпеченого матуриста» — що вони самі відповідають за себе, коли не були на святі.

Дописувач зробив прикрість не тільки п. П., але так само й самій редакції „Громадського Голосу“, коли не провіривши добре, написав неправду. Шляху редакції є направити дихо, а не чилитись неповинних людей. І колиб так мало повторятися, то редакція відразу виявить і згнатьбіть несовісних дописувачів. При цьому зазначаємо, що цей допис не походив від тої особи, яку в листі подав Вп. п. М. Редакція.

МИНУЛОГО РОКУ приїжджав до Польщі оден доктор з Англії — називався Йонг — який мав найти лік на хоре господарство Польщі. Він радив Полякам одне — а вони зробили друге і тому за деякий час мусіли запросити другого доктора, але вже з Америки, Кеммерера. Покрутився він по Польщі, понюхав сюди-туди, забрав 10.000 за візиту і Американці таки не дали позички.

Тепер знову запросили Кеммерера до Варшави. Мають охоту заплатити навіть більше за візиту — аби тільки позичити. Чи позичать — не знати, але це знати, що зле буде з польськими фінансами дуже і з Польщею взагалі, коли не буде позички. Алеж і позичку треба буде окупити — треба буде трохи менше вигоцкувати на своїм обійстю і послужити чужим...

ЗВИЧАЙНА ІСТОРІЯ. Виявилось, як пише „Робітників“ з дня 3. липня, що події побиття робітників в Іновроцлаві приготувано кілька днів наперед. Ходзієнські, голова „Соколя“ в Іновроцлаві, ще перед кровавими подіями хвалився, що все є готове до кровавої masakри робітників. В часі робітничого походу, який кулями розігнала поліція, місцеві фашисти стріляли з вікон до робітників. Робітники цілком не сподівалися нападу і не взяли зі собою шалиць. Вечером після кровопролиття місцеві фашисти уладили велику вечеру для поліції. Фабрикант горівки Орловскі безплатно доставив на шир лікери. Арештованих робітників побито в тюрмі. Звідьчено з тюрми робітника Камадулу. Його мусіла до хати відпровадити його жінка. Він сам не мав сил. В тюрмі зломил йому в часі биття одно ребро.

Веселий куток.

«Веселий долар».

Старий грач на чорній біржі потішає новика:

— Слухай, Сруль, ти лиш нічого не бійся, не лякайся нікого «дуресу»: доки долари в наших руках — то не страши нам ні польська поліція, ні польські міністри... (—в.)

Хто його знає...

Два фабриканти балакають:
— Кілько платні бере місячно цей ваш управитель?

— Гляжко знати, кілько він бере в такій великій фабриці. Знаю лише, що йому платять щомісячно 500 золотих, але кілько він бере — хто його знає?

Порадив.

Селянин приглядає довго, як мічане грали в конаний мяч і крикнув до знакового поліцаї:
— Так, їм треба дати ще другий «бальон», аби не билися так над одним.

У школі імени Станіслава Грабського.

(Правдиве).

На запити вчителя ученики пояснюють значіння польських слів:

ziola (зілля) — золя,
imię (імя) — віме,
ramię (рамя) — рамі,
waga (віра) — в яру,
wieża (вежа) — весжут, весзи,
piasek (пісок) — песик,
łoś (лось) — лоше,
żąc (жати) — жовч.

Кулідж і УНДО.

УНДО: Чи ви чули пане високоповажний президенте, як ми дозволили собі на ваші руки...

Кулідж: Чув, чув...

УНДО: Ну?

Кулідж: І дивує мене, що ви нашою Америкою більше журитеся, як угодовськими елементами у своїй партії, що неначе той Окуневський не хочуть навіть мрій про самостійну незалежну державу від Сяна аж по Дон.

УНДО: Це є велика світова політика і ви пане Кулідж на тім зовсім не розумієтеся.

Заглоба в Америці.

Говорить і старається Заглоба в Америці о позичку для Польщі. А врешті каже:

— За Пілсудского можете бути певні, що віддасть, коли возьме. Хіба пан Пілсудскі не віддає того, що бере? Взяв Київ — віддав Київ. Узяв владу — віддав владу. Забрав у панів землю — віддав панам землю. Забрав у фабрикантів фабрики — віддав їм фабрики. Взяв диктатуру — віддав диктатуру. Взяв президентство — віддав президентство.

А позичить гроші — ну то чому не мавби віддати? (Кость Котю).